

Freudista logoterapiaan

Johdanto

- 1. Freudista**
- 2. Freudin psykoanalyysista**
- 3. Ihmiskäsityksestä**
- 4. Psykoanalyttisen ja logoterapeuttisen ihmiskuvan vertailua**
- 5. Pohdinta**
- 6. Kuvat**

Johdanto

Terapia, psykoterapia, keskusteluterapia; torjunta, neuroosi, alitajunta, sisaruskateus, freudilaiset lipsahdukset, narsismi ovat käsitteitä jotka tunnetaan Sigmund Freudin vuoksi. Esimerkiksi juuri narsismi-sanasta tuli laajasti käytetty, kun Freud asetti sen psykoanalyysin sisään vuonna 1914 kirjoittamassaan kirjassa *Johdatus narsismiin*. Nämä käsitteet kertovat kuitenkin myös laajemmin psykoterapian, psykologian, keittiöpsykologian ja psykologismen tarinaa. Lopulta sama polku johtaa myös logoterapiaan.

Sanojen merkitys on usein toki kaukana Freudin alkuperäisesti käyttämistä tarkoituksista. Sanojen lipsuminen ”vääriin” merkityksiin tuskin kuitenkaan hämmästyttäisi Freudia. Koko teoria oli Freudin näkökulmasta jatkuvasti alttiina vesitykselle. Tästä hän oli hyvin tietoinen ja saattoi enteillä tulevaa todetessaan toistuvasti että vihollisten kanssa kyllä selviytyi, mutta ystävät häntä huolestuttivat. Vihamiehiä hänellä tosiaan olikin, mutta myös ystäviä. (ks. Gay, P. 1990.) Sigmund Freud piti kuitenkin tiukasti kiinni *psykoanalyysista*, sen kehittämisestä ja jalkauttamisesta.

Viktor Frankl puolestaan rakensi *logoterapian* Freudin työn tuloksia kunnioittaen. Freud ja sitten myös Frankl asettuivat terapia-sanan ympärille sellaisessa historiallisessa taitteessa, jossa psykiatria oli lääketieteessä tunnistettu nuori tieteenala. Hulluutta pidettiin enimmälti kroonisena aivosairautena. Psykologian ajateltiin olevan tiede psyykestä fyysisenä ja elimellisenä asiana. 1890-luvun lopussa ja vuosisadan vaihteen jälkeen alkoi olla tilausta *psykoterapia*-sanalle ja ei-fysiologisille hoitokeinoille. Psykoterapia tarkoitti tässä vaiheessa hypnoosia, spiritualismia tai moraalihoidoa, jonka tarkoitus oli palauttaa ja auttaa ihminen kurinalaiseen elämään. Moraalihoido tai moraaliterapia oli parhaimmillaan vuorovaikutuksellista ja mahdollisesti keskustelevaakin – mutta usein lähinnä töihin laittamista. (ks. Talvitie, V 2017; Juntunen, V. 2016.) Hulluuden moraaliset syyt olisi korjattavissa elämisen tapoja muuttamalla. Yhteiskuntakelpoisuus oli hyvä mittari ja parhaiten työ tekisi terveeksi.

Talvitie (2017) kuvaa psykoterapian historiasta kaksi jakolinjaa, joiden väliin Freud ja

Frankl ehkä kumpikin itsensä asettaisivat. Historiallinen jakolinja on syntynyt siitä, että psykoterapia on medikalisoitu tehokkaasti. Terapia auttamismenetelmänä on kuitenkin vaikea mieltää vain psykiatrisen lääketieteen kautta. Elämänongelmien kanssa selviäminen on ikiaikainen tarve ja suuri osa psykoterapiasta mielletään itse asiassa vieläkin jonkin diagnoosin sijaan juuri elämään liittyvän asian hoidoksi. Silti psykoterapiaan pääsee käytännössä vain psykiatrisella diagnoosilla.

Tässä Freud lienee ajatellut hieman samaan tapaan kuin Frankl myöhemmin. Psykoanalyysi ja logoterapia ovat muutakin kuin psykiatria. Paljon muutakin kuin psykoterapiaa. Freudille se oli ihmisen olemisen normaalin psykologian dynamiikkaa. Franklille logoterapia esimerkiksi sitä, että ihmisellä on henkinen ulottuvuus ja tahto tarkoitukseen. Molemmat miehet työskentelivät paljon enemmän kuin lääketieteellisen erikoisalansa tehtävässä.

Freudista

Sigismund Schlomo Freud syntyi 6.5.1856 (k. 1939) vaatimattomaan juutalaiseen perheeseen Määrissä. Jokainen tietää tai luulee tietävänsä Freudista jotain. Hän on samaan aikaan sekä vanhentunut ja ei-ajankohtainen että ajaton ja merkittävä henkilö. Freud oli wieniläinen lääkäri ja terapeutti, kuten Frankl (1905-1997). Freud oli kiinnostunut ihmisen mielestä ja hoitamisesta, sekä kulttuurien ja klassikoiden tulkinnasta, kuten Frankl. Ajanjakso toisen maailmansodan ympärillä osui molempien elämän varrelle. Vielä juutalaisuus oli osa sekä Freudin että Franklin identiteettiä. Nurmela (2016 & 2019) mukaan Freud oli voimakkaan ei-uskonnollinen ja uskontokriittinen, mutta ei niinkään välttämättä ateisti. Nurmela viittaa tässä Harry Freudin haastatteluun. Freud oli ”*perin juurin epäuskonnollinen, vaikkei suinkaan ateisti*”.

Sigmund oli luonteeltaan utelias ja tiedonhaluinen jo lapsena – aivan kuten Frankl. Perheessä hän saavutti lapsena erityisen roolin osoittaessaan lahjakkuutta ja lukuintoa. Hänestä tuli prioriteetti ja perhe antoi pojalle tilaa ja ravintoa parhaansa mukaan. Ensin

Sigmund suunniteli lähtevänsä opiskelemaan lakia, mutta tätä psyykkisesti prosessoituaan luopui siitä ajatuksesta. Freud oli nimittäin aivan erityisen kiinnostunut luonnontieteistä ja ihmisestä, joten juuri ihmisluonto kiinnosti häntä tavattomasti. Sigmund oli lopulta opiskelemassa luonnontieteitä. Tiede antaa vastauksia kaikkeen, niin ajateltiin. Freud oppi, että *kaiken* taustalla on jokin *liikeilmiö*. Neurologiaan suuntautuvana Freud itse ajatteli olevan tarpeen selvittää, miten luonnontiede selittäisi psyykkiset ilmiöt.

Freud opiskeli lääkäriksi, mutta elämän ja kuoleman kysymyksiltä hän ei välttynyt myöskään henkilökohtaisessa elämässä. Henkilökohtaista kokemusmaailmaa oli jatkossakin vaikeaa erottaa psykoanalyttisesta ymmärryskokonaisuudesta. Freudin rakkain sisarentytär teki itsemurhan vain 23-vuotiaana ja itsensä pois saattavassa kirjeessä kirjoitti että ”*Minä en tiennyt että kuoleminen on niin helppoa ja tekee niin iloiseksi*”. Frankl teki osan elämäntyöstään juuri itsemurhaklinikalla, mutta näin myös Freud joutui tämän eksistentiaalisen kysymyksen äärelle. Saattaisi voida kysyä, kuinka juuri tämä kohtalo vaikutti loppuelämään. Joka tapauksessa, ainakin ammatillisen uran vuosikymmenet tulisivat olemaan aaltoliikettä. Menestyksen hyökyaaltoa sai kuitenkin todella odottaa.

Freud työskenteli sinnikkäästi kuolemaansa saakka; syöpä kulki hänen mukanaan 16 vuotta ja hoidot eivät varmastikaan parantaneet hänen elämänlaatuaan. Syövän hoito ei nimittäin ollut kovin onnistunutta edes aikansa mittapuulla. Elämäkertakirjailija (Gay, P. 1990) tiivisti Freudin olleen sairauden alkuvaiheessa kuin rampa urheilija. Freud päätti pyytää syöpää hoitavaksi lääkärikseen spesialistin, joka ei ollut tunnettu erityisen taitavista kliinisistä kyvyistään. Ylimalkaan Freudin sairauden diagnoosi, hoito, suunnitelma ja ennuste olivat kliinisesti ei-optimaalisia. Omalla tavallaan Freud varmaan itsekin tiesi että ennuste oli huono. Toisaalta empatiassaan hoitava lääkäri vältti sanoa mitään negatiivista tai realistista. Vältti kertoa että hoitojen vasteeksi ei sopinut odottaa kovin hyvää ennustetta. Sikareja saisi polttaa jatkossakin. Hoidot olivat pitkin matkaa kivuliaita ja jälkeinpäin arvioiden luultavasti usein turhia. Sairautta saattoi kuvata jossain kohdassa jopa niin graaviksi, että lemmikkikoirakin näytti välttelevän potilasta sairauden ja hoitojen aiheuttaman kudostuhon tai infektion karmean hajun vuoksi.

Freud ehti valmistautua kuolemaansa ja piti ohjat käsissään loppuun saakka. Jostain syystä hän hyväksyi tehokkaan kivunhoidon vasta koko pitkän sairauden lopussa. Tarpeeton kärsimys ei sovi logoterapiassa kannatettavaan arvokäsitykseen. Toisaalta yksityinen motiivihierarkia merkitsee sitä, että ratkaisulle on jollain tavalla oma tarkoituksenmukaisuutensa. Freud hyväksyi ainoat morfiiniannoksensa vasta siinä vaiheessa kun hyvästit oli jo sanottu. Sitä varten Freud oli sopinut lääkäriinsä kanssa, että tämä lopettaisi hänen kärsimyksensä sitten kun aika oli tullut. (ks. Gay, P. 1990, s. 787-788.) Freud kuoli pitkään sairastettuaan 83-vuotiaana. Morfiinia hän ehti saada vain muutaman annoksen, mutta hoitavan lääkärin käsityksen mukaan tavallista suurempana annoksena.

Tärkeän henkilön itsemurha ja erittäin rasittava syöpäsairaus puhevaikeuksineen vaativat varmasti voimia. Elämäntapahtumista voisi löytää mahdollisia selityksiä, mikäli Freudin haluaisi mieltää synkkänä ja realismissaan äkkivääränä henkilönä. Logoterapeuttisesti voi nähdä, että valtava palo psykoanalyysin eteen auttoi sairauden kanssa. Frankl itse puolestaan selviytyi osin logoterapian avulla keskitysleiriltä. Myös Freud sovelsi omaa teoriaa itseensä ja muun muassa kirjasi ja tulkitsi uniaan. Sitä tarina ei kuitenkaan kerro, oliko psykoanalyysistä Freudille itselleen helpotusta tai käyttöarvoa millään tavalla. Syövän suhteen on todettava, että Freud kärsi sen aiheuttaman välttämättömän pahan arvokkaasti, koska eroon siitä ei päässyt. Kumpi häntä itseään mahtoi silloin enemmän auttaa? Psykoanalyysi vai huomaamattomasti harjoitettu logoterapeuttinen filosofia.

Freudin psykoanalyysista

Psykoanalyysi-sanaa Freud käytti ensimmäisen kerran 1896 (ks. Gay 1990, s. 142), mutta työskentelyn muotoutumisesta kertoo jotakin se että Freud sai kuuluisaksi jääneen analyytikon sohvan kiitoksena potilaalta jo 1891. Hypnoosin vaihtuminen katharttiseen puhehoitoon haki muotoaan tiiviissä yhteistyössä kollegansa Breuerin kanssa ja eriytyi myöhemmin Freudin seksuaaliteorian myötä. Freud oli myös erityisen kiinnostunut unimaailmasta suhteessa valve-elämän psyykkisiin toimintoihin ja tästä tulikin keskeinen

osa psykoanalyysia. Psykoanalyysista nouseva ihmiskuva on siten maalattu vuosikymmenien kuluessa.

Omalla profiloituneella potilasaineistolla lienee ollut merkittävä vaikutus siihen teoriaan, jonka Freud on ajan kuluessa muovannut. Kritiikkiä liittyy siihen, että Freud ammensi suuren osan käsitystään tästä rajoittuneesta potilasaineistosta. Kliinisen aineistonsa lisäksi aika ja paikka väistämättä vaikutti: yhteiskunnallinen tilanne ja oman itsen positio eli omakohtainen persoona ja yhteiskunnan tila integroituvat käsitykseen.

Potilasaineiston suhteen Viktor Franklin tilanne oli hyvin toinen. Freud piti yksityisvastaanottoa, jossa neuroosit olivat tavallisia, mutta vakavat eli esimerkiksi psykoottiset potilaat eivät käyskennelleet vastaanotolla. Frankl sitä vastoin toimi juuri vakavienkin psyykkisten sairauksien ja itsemurhavaarassa olevien potilaiden parissa. Jäänee juuri jälkipolville pohdittavaksi, missä määrin Freudin ja Franklin oma positio ja persoona liittyvät siihen, mitä ymmärretään psykoanalyysilla ja mitä logoterapialla. (ks. mm. Pietikäinen, P. 2006.)

Freud itse katsoi, että psykoanalyysi oli lähempänä tavallista psykologiaa kuin psykiatria, eikä hoidon konteksti useinkaan ollut varsinainen sairaus. Lääkäri hän silti oli. Viktor Frankl on luonnehtinut Freudia psykologian suurimmaksi neroksi. Logoterapian taustalla olevista tärkeimmistä vaikuttajista Freudia tuskin silti useinkaan mainitaan, koska ihmis- ja terapeuteorian konkreettisemmat vaikuttimet logoterapialle olivat mm. Heidegger ja Husserl. Joka tapauksessa Freud oli Franklia edeltävä klinikko ja siten kollega. Kriitikkona Frankl kuitenkin katsoi, että terapeuttinen näkemys ihmisestä itsessään oli ollut patologinen. Oli nimittäin samantien nähtävissä, että henkinen ulottuvuus typistyi ja poisselittyi psykoanalyysissa. Vaste hoitamisessa ei tukenut pysymistä tässä analyysissa. Onkin niin, että Freudin luomistyötä on kritisoitu eri konteksteissa ankarastikin. Jälkipolvi on suhtautunut siihen myös osin huumorilla. Kuitenkin myöskään psykoanalyysia ei tule poisselittää.

Freudin ensimmäinen julkaisu *Unien tulkinta* osui vuosisadan vaihteeseen vuodelle 1899.

Kirjan painovuosi kustantamolla oli tosin vuosi 1900, joten symboliikka on sisäänkirjoitettuna jos kirjasta tulisi jokin merkittävä vedenjakaja. Tarkemmin ottaen Freud tosin oli julkaissut jotain aiemminkin, kuten esimerkiksi vuonna 1884 lääketieteellisen artikkelin nimeltä *Kokaiinista*. Tuo aine vaikutti tehokkaalta ja sopivalta lääkkeeltä paikallispuudutteena ja masennuslääkkeenä. Miksei myös morfinismin hoitoon. Kokaiini auttoi myös Freudin itsensä alakuloisiin kausiin.

Unien tulkinta -kirja ei aluksi saanut erityisen kiinnostunutta tai positiivista vastaanottoa. Ateisti luonnontieteilijä saattaisi kenties kuvata kirjaa suorastaan kerettiläiseksi jo otsikkonsa perusteella. Harva oli kirjasta kiinnostunut ja toisaalta monelle oli vaikeaa nähdä kirjassa tieteellistä pohjaa – olkoonkin että langettava tuomio annettiin useimmiten lukematta kirjaa. Jälkeenpäin on arvioitu, että tässä kirjassa oli jo tavalla tai toisella ilmaistuna Freudin koko tuleva teoria. Freud itse piti Unien tulkintaa suurimpana sankarillisena työnään.

Kliininen työ oli vaikeaa hulluudessa ja neurooseissa. Hypnoosihoidojen teho oli heikko, vaikka joskus jokin hypnoosissa syntynyt muistuma vaikutti ikään kuin puhdistavalta ja parantavalta. Freud keskusteli tiiviisti erään kollegansa kanssa tämän neuroosipotilaasta, jolla oli erikoisia ja vaihtuvia, voimakkaita oireita joiden he katsoivat olleen neuroottista ja psykologista laatua. Lääkärikollega kertoi, että potilas itse oli käyttänyt sanoja *puhehoito* ja *piippujen nuohous* kuvatessaan hoitosuhteen luonnetta potilaan itsensä näkökulmasta. Lääkäri tapasi potilasta usein ja hyödynsi suggestiota, mutta vaikutti siltä että rajoittamaton puhuminen itsessään oli samaan tapaan puhdistavaa kuin kokemukset hypnoosista toimiessaan.

Tämän potilaan pseudonyymi oli Anna O. Ja juuri hän oli merkittävä potilas kun psykoanalyysi otti ensimmäisiä askeleita. Freud kirjoitti kollegansa kanssa artikkelin potilastapauksesta vuonna 1893. Potilaan oireiden alkuperänä pidettiin elämäntapahtumia ja seksuaalisia ristiriitoja. Jälkeenpäin on spekuloitu että potilaan oireet voisivat sopia temporaalielepilepsiaan, meningiittiin tai enkefaliittiin. Joka tapauksessa seksuaaliteoreettisen syyn painottaminen oli vaikeaa häveliäälle hoitavalle lääkärille. Freud ei kuitenkaan

kainostellut ja oli vakuuttunut siitä, että neuroosi puhkeaa juuri seksuaalisten ristiriitojen vuoksi – sittenkin vaikka siihen olisi hermoperäinen alttius.

Freud alkoi kehittää kuuntelemisen työvälinettä ja potilaista tuli tärkeä tiedonlähde. Kuuntelemisen tärkeyden täräytti eräs potilas Freudille myös suoraan sanoessaan, että tämä saisi lakata kyselemästä häneltä ”mistä se tai tämä tuli, ja sen sijaan antaisi hänen kertoa sen mitä hänellä on sanottavana” (Gay, P. 1990, s. 105). Myös Frankl saattoi hyödyntää omia potilaita arvioidessaan ja luodessaan logoterapiaa. Rajoittamattoman puheen sijaan sokraattinen keskustelu ja esimerkiksi kopernikaalinen näkökulma olivat tässä kuitenkin ikään kuin seuraavia askelia, vaikka kuuntelu varmasti myös logoterapiaan liittyi.

Lääkäri-tutkija Freudin ihmiskuva alkoi näiden tapausten myötä tarkentua. Ihmistä liikuttava padottu voima on seksuaalinen vietti ja aggressiivinen vietti. Nyt löytynyttä ihmismielen dynaamista piilokerrosta olisi mahdollista mallintaa kuten mitä tahansa luonnonilmiötä – tai konetta, sillä Freudin topografiset mallit todella näyttävät kuin jonkin koneen virtapiiriltä (ks. KUVA I).

Käytännössä Freudin kuvaamassa ihmisessä voi tarkkailemalla nähdä muitakin piirteitä: Ilmeisestikin ihminen on seksuaalinen ja sukupuolittunut, seksuaalisuus on myös lapsen ominaisuus, molemmilla sukupuolilla on kummankin sukupuolen piirteitä, ihminen on vuorovaikutuksellinen, ihmisellä on tarve puhua ja tulla kuulluksi, ihmisen ajattelu ei kohdistu vain itseen, ihminen on jollakin tavalla ei-muuttumaton, ihmisen mieli ja keho ovat voimakkaassa suhteessa toisiinsa ja ihminen on jollakin tavalla yksilöllinen. Joka tapauksessa tämä olisi liian ympäröörä. Tavoitteena oli rakentaa newtonilaisen neurologian varaan luonnontieteellinen ihmisen systeemi-psykologia, mikä ei varmasti ollut helppo tehtävä. Sitäkin tärkeämpi!

Työn mittapuuna saattoi pitää samaa luonnontiedettä kuin Darwin tätä ennen. Kuva ihmisestä rakentui yksityiskohta kerrallaan, mutta ratkaiseva löytö oli jo käsissä:

...psykoanalyysi oli antanut ihmiskunnalle sen kolmannen naiiviin itserakkauteen

kohdistuneesta historiallisesta iskusta. Ensinnäkin Kopernikus oli osoittanut, että maapallo ei ollut maailmankaikkeuden keskus, toiseksi Darwin oli osoittanut ihmiskunnan kuuluvan eläinmaailmaan ja nyt Freud itse oli opettamassa maailmalle, että minä on paljossa mielen tiedostamattomien ja hallitsemattomien voimien palvelija. (Gay 1990, s 549.)

Ihmiskäsitykselle löytö tarkoitti sitä, että ihminen ei seiso jalustalla maailmankaikkeuden keskipisteenä, että ihminen on *homo sapiens* eli eläin, ja sen lisäksi nyt tuskin tiedämme mitä teemme. Ihminen liikkuu tai ei liiku viettien vuoksi. Vietit vievät, eli ne ovat siis luonteeltaan jotakin sellaista joka työntää, puskee, ajaa tai kenties vetää. Vietin suuntaa tai voimakkuutta on vaikea tai mahdoton hallita – se on tiedostamatonta. Frankl näkee tässä kuitenkin tarpeen kohottaa ihminen seisomaan kahdelle jalalle: Ihminen on *vain* ihminen – mutta *sentään* ihminen! Frankl käsittää viettien sijaan ihmisen voiman olevan tahto ja tarkoitus. Ihmistä ei työnnetä kohti tarkoitusta, vaan oikeaan suuntaan liikutaan omalla vetovastuulla – ja sillä, että henkinen ulottuvuus toimii käyttövoimana. Tarkoitus ei kisko pakolla, vaan kutsuu, antaa suunnan ja voimankin. (ks. KUVA II)

Ihmiskäsityksestä

Tieteen tehtävän sanotaan olevan ”täydentää ihmisen luonnollisessa maailmankuvassa olevia puutteita ja korjata siinä ilmeneviä vääristymiä” (Keski-Luopa, L. 2009). Se on aika paljon sanottu, eikä liene täydellisesti toteutuvaa sorttia oleva periaate. Freudin ja Franklin tapauksessa molemmat pyrkivät pitämään jalkaa tieteen puolella. Toinen jalka oli tilastojen tai taulukoiden sijaan potilastyössä. Molemmille potilastyö oli inspiraatio ja työkenttä.

Kielitoimiston sanakirjan mukaan *ihminen* on ”älyllisiltä ominaisuuksiltaan pisimmälle kehittynyt elävä olento”. Kielen kontekstissa ihmiseen on ainakin neljä ikkunaa: ihminen *lajina* tai *sukuna*, ihminen *yksilönä*, ihminen *luonteena* tai *persoonallisuuteena*, sekä

ihminen *fraaseissa*. Sanotaanhan esimerkiksi, että *Ihan tavallinen ihminen. Maapallon ensimmäiset ihmiset*. Ja *Voi hyvät ihmiset!* Homo sapiens -lajin rinnalle sopii logoterapeuttinen eriyttävä ilmaisu *homo patiens*, kuten Frankl on kuvannut.

Entä ihmiskäsitys? Ihmiskuva? Sanakirja sijoittaa ihmiskuvan sinne missä ihmiskäsitys on. Silloin molemmat tarkoittavat ”*käsitystä ihmisen perusolemuksesta*”. Kuva ihmisestä voi syntyä vain käsityksen kautta – siis ihmiskäsityksen.

Voi ajatella, että ihmiskäsitys ja ihmiskuva vaikuttavat suoraan sekä suun että käsien toimintaan. Ihmiskäsitys on huomattavan merkittävä. Freudin kirjeet ja sanat tarjoavat sen vuoksi kiinnostavia kurkistusikkunoita siihen, millaisena Freud ja aikalaiset ihmistä katsoivat. Samasta ihmiskäsityksestä ja samasta tieteestä nouseekin varsin vilkkaasti aivan erilaisia johtopäätöksiä, diskursseja ja ammatillisia ristiriitoja äkkiväärään saakka. Argumentointi Freudin keskiviikko-kerhossa ja kollega-kokouksissa koskee käytännössä juuri ihmiskuvaa, koska voi ajatella että karkeasti ottaen kaikkien ihmiskäsitys oli sama. Tai, se kuulostaa samalta. Samalta näyttävän ihmiskäsityksen sisälläkin siis ihmiskuvat voivat taistella toisiaan vastaan aivan inhimillisin kyvyin vaikka kuvia ovatkin.

Kollegoiden kesken ajoittainen mutta toistuva väittely psykoanalyysin tulkinnoista sijoittuvat ihmiskäsityksen ympärille. Lääketieteessä toki jaettiin käsitys siitä, että ihminen on sekä fyysinen että psyykkinen. Oli selvää, että neuroosien taustalla on sekä perimää että ympäristöä. Mutta tästä näennäisesti samasta lähtökohdasta syntyi syvää draamaa. Tunnetuista nimistä Adler työskenteli pitkään Freudin kanssa tai hänen siipiensä suojassa. Freud arvosti ja kunnioitti Adleria, vaikka ei erityisemmin pitänyt hänen silloisesta lempiihmisistään *elimellinen huonommuus*. (Gay, P. s. 276.) Adler alkoi olla vankkumaton siinä että fysiologialla on neurooseissa ympäristöä suurempi rooli, kun taas Freud näki että lapsuuden merkitys on todella paljon merkittävämpi. Tällöin on kyse ihmisen kuvaamisesta ja kuvan kulmasta.

Niinpä kun vuonna 1906 Adler piti esitelmän neuroosien fysiologisesta perustasta, Freud

kehui tätä varsin lämpimästi. Tilanne oli kuitenkin toinen vuonna 1910, jolloin Freud kirjoitti Jungille paljastaen, että *”Adlerin kanssa asiat ovat menossa todella huonosti.”* (Gay, P. s. 280.) Reilu kymmenen vuotta tämän jälkeen tilanne oli kilpistynyt uudelleen. Nyt Jung oli eriyttänyt psykoanalyysista oman versionsa ja toimijuutensa. Jung itse *”oli onnistunut voittamaan puolelleen monia ihmisiä, jotka 'seksuaalinen ongelma neuroosissa' oli siihen asti pitänyt loitolla. Ja hän jatkoi, että hänellä oli oikeus ilmaista totuus sellaisena kuin hän sen näki.”* (Gay, P. 1990, s. 293.)

Totuus sellaisena kuin sen näkee on kuvaavasti sanottu. Vaikka lähtökohtainen käsitys ihmisestä olisi suurinpiirtein sama tai kaikki pyrkisivät tieteelliseen ajatteluun, antaa Freudin ja Adlerin ja Jungin juoni esimerkin siitä, että tarkemmin katsoen missä tahansa viiteryhmässä ihmiskuvat voivat todellisuudessa ollakin kovin erilaisia. Jung viittaa sopivasti sanaan näkeminen, koska kyse oli ihmiskuvan yksityiskohdista ja niille annetusta painoarvosta. Freud piti ja onnistui pitämään tiukasti kiinni seksuaaliteoriastaan. Freudin ihmiskuvaan ehdottomasti kuului seksuaalivietti, libido, eikä se ollut vain ympäripyöreä elämänvietti tai asia, jota ei olisi tarpeen aivan tarkasti piirtää psykoanalyysin ihmiskuvaan.

Freudin ihmiskäsityksessä seksuaalisen vietin ääriviivat olivat löytäneet muotoja, mutta asia oli valtava. Vierestä katsoen asia oli niin valtava, että ajatukset läikkivät. Ei ollut ihme, että neuroosit olivat tavallisia – ja erityisesti naisilla. Hysteria alunperin tarkoitti samaa naislähtöisyyttä, sillä aikaisemmin oireiden katsottiin johtuvan kohdun eli hysteran liikkeistä.

Libido oli pääroolissa. Ihmiskäsitykseen kuului kyllä myös aggression tai kuoleman vietti, mutta tässä kohdassa kiinnostus oli oikeastaan vain seksuaaliteoriassa. Seksuaalisuudesta tuli voida puhua viimein. Kärsimystä tuli lievittää, kuten logoterapiakin sanoo. Ei voi olla niin, että tuskaa tuottavat neuroosit jätetään hoitamatta häveliäisyyden vuoksi.

Seksuaalivietin pelottavaa voimaa kuvaa kuitenkin Freudin tapausesimerkeistä *Pikku Hans*, joka oli Freudin etäpotilas vanhempiansa kautta. Poika kärsi neuroottisesta fobiasta. Lapsi oli alle neljän vuoden iässä, kun hänen sivistyneet ja analyttisesti suuntautuneet

vanhempiensa hakivat apua Freudilta. Koska lapsen fobia oli neuroottinen, siihen liittyi aina tavalla tai toisella Oidipus-kompleksi ja libido ja dynaaminen alitajunta, joten näiden asioiden hoito oli myös erittäin dynaamista. Lapsi sai kuulla, että jos tämä koskettelee ”piipiään” tulee lääkäri leikkaamaan sen pois. Sisaren syntymään vanhempien selitys Pikku Hansille oli ensin että haikara käy ja sen jälkeen selostus siitä että vauva oli ponnistettava ulos äidin masusta samalla tavalla kuin ”kakkarat”. Varhaiskypsänä Pikku Hans ei näitä selityksiä sellaisenaan hyväksynyt, mutta jälkepäin arvioiden on paradoksaalista miten tärkeää ylisiveellisyyden haastaminen oli neuroosien hoidossa samalla kun lapsen seksuaalisuus oli kuin mikä tahansa räjähdde.

Mitä Frankl sanoisi tästä? Hänellä ei ollut aikanaan tarvetta tehdä pesäeroa Freudin tai psykoanalyysin kanssa. Motivaatioteorian psykoanalyysi oli suuresti puutteellinen ja vajaa, mikäli sitä vertaa logoterapeuttiseen ihmiskäsitykseen. Periaatteellisesti logoterapiaan sopii kuitenkin kaikki, mikä toimii tai lievittää kärsimystä tai helpottaa elämää tai avustaa henkisen käyttövoiman vastuuttamisessa. Siinä mielessä Frankl epäilemättä katsoisi tällä hetkellä psykoanalyysia kuten muutakin terapiaa tai hengen tiedettä siitä parhaasta tiedosta käsin, joka on olemassa.

Kliinisesti ja yleispsykologisesti sovellettuna psykoanalyysi oli vakaassa roolissa useita vuosikymmeniä eri tavoin sovelletuna. Niin tunnettua kuin Freudin vaikutus onkin, on Freud samaan aikaan sekä naurettu että kunnioitettu. On merkillepantavaa, että Frankl sijoitti logoterapian psykoanalyysista ylöspäin, korkeussuunnassa sivuraiteen sijaan. Psykoanalyttinen näkemys on epäilemättä korostanut juuri varhaislapsuuden merkitystä ihmisen kehityksessä ja suhteessa tähän on logoterapian näkökulma joka tapauksessa eteenpäin katsova.

Psykoanalyttisen ja logoterapeuttisen kuvan vertailua

Frankl on sanonut, että hän ei keksinyt mitään täysin uutta. Samoin voinee sanoa Freudista

siinä mielessä että piilotajunta, himot ja unet ovat kiinnostaneet ihmistä läpi historian. Freud oli kuitenkin sitä mieltä että ihmiskunta uinuu pimennossa ja nyt oli aika herätä. Freud ei ollut tuomassa vain mukavia uutisia maailmaan, mutta Kopernikuksen ja Darwinin jälkeen ihmisluonto oli kohdattava kokonaisuudessaan.

Viktor Frankl piti Freudia suurimpana opettajanaan. Logoterapeuttisesta käsityksestä katsoen Freudin ajattelu vaikuttaa kuitenkin monin tavoin niin vinolta että on vaikea nähdä mikä siinä seisoo suorassa. Kuitenkin Freudin työ edeltävänä kollegana ja psykoterapian pohjakerroksen luoja on kiistaton. Tätä Frankl lienee tarkoittanut sillä, että logoterapia rakentuu juuri olemassa olevan päälle, ilman lähtökohtaista tarvetta kasvattaa psykoterapiaa logoterapeuttiseen suuntaan erilleen muusta. Logoterapia on mielletävissä täydentäväksi teoriaksi ja terapiaksi. Koska kiinnostus on kokonaisessa ihmisessä, tärkeää on erityisesti käsityksen korottaminen. (ks. Frankl E. 1986.)

Freudin työ lääkärinä, neurologina, psykiatrina ja psykoterapian kehittäjänä ansaitsee kollegiaalisuuden lisäksi kunnioituksen. Frankl itse viittaa tähän kirjassaan *Ehjä ihmiskuva*. Myös Nurmela kuvaa tätä Franklin suhdetta Freudiin artikkelissaan *Elämän tarkoituksellisuus Franklin ja Freudin mukaan*. (Nurmela, R. 2016.) Suhteen osittaista ambivalenssia kuvaa kuitenkin se, että Frankl orientoitui teoreettis-kliinisesti lopulta lähemmäksi Adleria kuin Freudia, josta Adlerista Freudilla itsellään ei ollut lopulta juuri mitään hyvää sanottavaa.

Kaksijakoisuus suhteessa Freudiin on kuitenkin rationaalinen. Nurmela (2016) kuvaa vertausta jossa Freud oli psykoterapiassa ikään kuin Kolumbus konsanaan: hän löysi uuden mantereen, mutta erehtyi siitä täysin. Kun Kolumbus oli kirjoittanut karttansa väärin kokonaisuutta katsoen, taltioi hän silti varmasti jotain aivan oikein siitä minkä todella oli löytänyt. Kolumbus sekoitti Amerikan ja Intian mantereet. Voisiko sanoa, että Freud piirsi ihmiskuvan alavartalosta, joka oli siihen saakka säilytetty viktoriaanisen vaatetuksen alla niin tiukasti että se todella teki kipeää. Yksityiskohtaisemmin katsoen myös alavartalon mittasuhteet jäivät tässä kuvassa surrealistisiksi. Kuva oli kuitenkin täydennettävissä ja korjattavissa.

Lääketieteellinen ja psykoterapeuttinen tutkimusmatka ihmiseen oli oleellisesti Freudin ansiota määrätietoisuudessaan, mutta tulokulma mantereelle jäi logoterapiasta katsoen todella kauas satamasta. Näin voisi ajatella siinäkin mielessä, että psykoanalyysi nimenomaisesti jäi harhailemaan sataman ympärille. Rehellisesti arvioiden laivautuminen taisi jäädä puolitiehen myös kliinisesti. Psykoanalyttinen hoito oli ja on erittäin aikaa sitovaa sen ohella, että kuuluisten potilastapausten hoitotulokset olivat myöhemmin arvioiden kyseenalaisia tai vaatimattomia. Historiaa kirjoittaneena Petteri Pietikäinen (2006) huomauttaa lisäksi, että jotkin Freudin teorit eivät ole ainoastaan myöhemmin vanhentuneet. Ne olivat Pietikäisen mukaan vanhentuneita jo aikalaisten tiede- ja lääkäriyhteisössä.

Tarkoitukseen Freud ja Frankl suhtautuivat eri tavalla. Freud katsoi että mikäli elämän tarkoituksesta ylimalkaan on mielekästä puhua, tarkoittaa se ihmisessä ilmenevää yhteistä yleiskäsitettä. Frankl puolestaan tuo korostetusti esiin, että tarkoitus on henkilökohtainen. Vapaudesta Freud sanoo, että vaikka elämä(ssä) on paljon sattumaa, on psykoanalyttisen terapian yhtenä tavoitteena *”antaa potilaan minälle vapaus päättää niin tai näin”* (Gay 1990, s. 160). Logoterapiassa vapaus on keskeinen ja spesifi ilmiö.

Toisaalta elämä on psykoanalyysin mukaan lähtökohtaisesti sillä tavalla ongelmallista, että seksuaalivietin vuoksi ihmisessä on ikään kuin sisään rakennettu trauma. Psykoanalyttinen käsitys ihmisen suuresta tehtävästä kuulostaa kovin erilaiselta kuin logoterapeuttinen elämän lahjaluonne. Freud sanoo, että anatomia on kohtalo. Logoterapian mukaan anatomiaa dramaattisempi kohtalo on siinä että ihminen on valitsemaan tuomittu. Ovatko nämä yhteismitallisia?

Kenties kaikkein raadollisimmassa muodossaan psykoanalyysin näkökulman ihmiseen voi lukea vuodelta 1923.

Freud näytti omaksuneen käsityksen, että pieni tyttö on epäonnistunut poika ja aikuinen nainen kastroitu mies. (Gay, P. 1990, s. 628.)

Pienet pojat samoin kuin pienet tytötkin uskovat aluksi, että kaikilla ihmisillä, myös äidillä, on fallos, ja tässä odotuksessa pettyminen on traumaattinen kokemus. Näin siis mies, uros, oli Freudin ihmisen malli. Tässä vaiheessa Freud oli luopunut aiemmasta käsityksestään, että tyttöjen ja poikien seksuaalinen kehitys kulkee samoja ratoja. – ”Anatomia on kohtalo.” (Gay, P. 1990, s. 628.)

Ihminen siis syntyy ikään kuin vajaana. Fallos on ongelma molemmille sukupuolille, sillä tytöllä ei ole sitä koskaan ollutkaan ja poika taas pelkää menettävänsä sen. Tilanteessa on vaikea nähdä elämää lahjaluonteena, koska jo tuo yhden asian puuttuminen ja sen saaminen johtavat molemmat yhtä lailla traumaattiseen kokemukseen.

Pohdinta

Franklin mukaan *”Ihmisessä on tiedostamatonta henkisyttä, tiedostamatonta siveellisyyttä ja tiedostamatonta uskoa.”* (Frankl, V. 1986, s. 80.) Ajatus tiedostamattomasta sopii monin tavoin ajatukseen Freudista. Myös siveellisyys on mahdollista linkittää Freudiin monin tavoin. Kuitenkin tiedostamaton usko tai henkisyys tuntuvat jäävän todella kauas psykoanalyysista.

Frankl kirjoittaa, että logoterapiassa *”Ihmisen olemassaolon kolme perustekijää eli henkisyys, vapaus ja vastuunalaisuus ovat ihmisen elämässä sellaisia ilmiöitä, joita on mahdotonta johtaa mistään muusta”* (Frankl 1986, s. 91.) Näistä vapaus varmasti on mahdollista liittää psykoanalyysiin, kenties myös vastuunalaisuus. Henkisyys sen sijaan jää psykoanalyysissa poisselittämisen asteelle. Siinä missä esimerkiksi taide on sublimoitua viettitaerverta, on myös henkisyys ja uskonto jollakin tavalla reaktiivista ja oikeastaan vain defenssi-mekanismi. Frankl on sitä mieltä, että kurottelu henkiseen suuntaan on ihmisen primaaristi oleellinen ominaisuus.

Freudin ja Franklin alueiden tarkkailu kuvaa tiedekäsityksen relatiivisuutta. Freud oli tavoitteeltaan äärimmäisen luonnontieteellinen, mutta jälkeensä arvioiden on helppo nähdä häiriöitä tiedekäsityksen harjoittamisessa. Psykoanalyysi oli Freudin mukaan yksinkertaisesti ”osa luonnontiedettä ja voi kuulua osana luonnontieteelliseen maailmankäsitykseen”. (Gay, P. 1990, s. 63.) Logoterapia poikkeaa kovin monin tavoin Freudin ajattelusta ja psykoanalyysistä, mutta onko siinä jotain yhteistä tai onko Freudin aloittamalla työllä juurikaan merkitystä siihen, mitä logoterapia on tänään?

Psykoanalyysia sanotaan syvyyspsykologiaksi ja logoterapiaa voidaan kutsua korkeuspsykologiaksi tai -terapiaksi. Kokonaisuutena katsoen voisi sanoa, että psykoanalyysi on tietoisuusterapiaa kellarikerroksissa ja logoterapia on tietoisuusterapiaa tarkoituksessa ja ajassa ja paikassa. Logoterapia ei varmasti kiellä lapsuuden merkitystä aikuisen ihmisen olemisessa, mutta arjen näkökulmasta on tärkeää luoda nykyhetkessä suhde kaikkeen muuhun ja suhde hetken tarkoitukseen. Lapsuuden merkityksen avaamisen jälkeen on joka tapauksessa oleellista, että menneisyys ei sitoisi itseään kaikkeen tulevaan.

Freudin kirjeet kollegoilleen tarjoavat kurkistusikkunoita käsitykseen. Aikajänteet ja sanat jättävät mielestäni jälkensä siihen, mitä merkityksiä Freudin ihmiskuvaan ja sen rakentumiseen liittyy. Freud kollegoineen, luotettuineen ja osin myös vihamiehineen käsittelivät juuri sellaisia asioita jotka koskevat käsitystä ihmisestä. Ne välttämättä liittyvät ihmiskuvaan. Niiden rooli tai näköala on niin suuri että voisi mielestäni puhua nimen omaan ihmiskäsityksestä.

Freudin kliiniseen psykoanalyysiin sisältyvä ihmiskuva ei välttämättä ollut kovin positiivinen ja terapiasuhteella on taipumus olla varsin pitkä. Voi kysyä, missä määrin voimauttavaa työskentely on. Pietikäinen (2006) nostaa potilaskertomuksista esiin Freudin *Susimiehen*. Hän tiivistää että kyseessä ”lienee kuuluisin uni koko psykoanalyysin historiassa” ja tapaus voi olla myös varoittava esimerkki siitä, mitä pahimmillaan voi tapahtua jos lukkiudutaan terapeutin määrittelevään valta-asemaan. Silloin oireessa oleva ja apua pyytävä voi joutua loputtomaan altavastajaan asemaan. *Susimies* ei ole ainoastaan

todellisen potilaan pseudonyymi, vaan oikea ihminen joka jäi makaamaan psykoanalyttiseen riippukeinuun vuosikymmeniksi ennen kuin huomasi että psykoanalyttinen tulkinta hänen lapsuuden fobiastaan on todellisuudesta katsottuna erittäin kaukaa haettua tulkintaa. Lisäksi, olkoonkin kaukaa haettua tai ei, psykoanalyysi ei jättänyt erityisen positiivisia jälkiä ammattipotilaan mieleen.

Onko tarpeen kysyä, voiko tätä tapahtua vielä? Logoterapiassa näin vääristynyttä terapeutista lähtökohtaa ei *toivottavasti* pääse syntymään. Ehkä joskus terapeutin on vaikea pitäytyä samalla tasolla ihmisenä. Mutta logoterapian ihmiskuva toivoakseni estää ainakin vuosikymmenten harharetket. Logoterapia ei lähtökohtaisesti liene vuosien terapiaa. Onko aivan oikein logoterapiassa korostaa ja vielä senkin jälkeen korostaa, että logoterapeutin on välttämätöntä sietää epävarmuutta sen sijaan että terapeutilla olisi vastaukset ja tulkinnat valmiina.

On kuitenkin kohtuullista myöntää, että vaikka kliinisesti ja realistisesti Freud ei oikeasti parantanut tapausten potilaita, ei sitä siihen aikaan tehnyt kukaan muukaan eikä tee edelleenkään. On realistista todeta (ks. Pietikäinen 2006) että psykiatristen sairauksien *parantaminen* on medikalistisesta näkökulmasta aika harvoin realistinen vaatimus. Ainakaan sen ei tarvitse olla edellytys, joten logoterapian asema nousee mielestäni tässä erityisen merkittäväksi. Parantuminen tai oireen poistuminen ei ole hoidon onnistumisen mittari. Logoterapia on spesifiä hoitoa harvoin eli vain noogeenisissä tilanteissa. Toisaalta tavanomainen hoito ei tavoita noogeenisiä syitä lainkaan. Samoin hengen käyttövoima ei avaudu käyttöön automaattisesti. Sen vuoksi logoterapialla näyttäisi olevan paikka auttaa myös silloin, kun kyseessä ei ole noogeeninen ja spesifin logoterapian paikka.

Logoterapeutista käsitystä katsoen ihmiskuvan elementit ovat kaikissa kuvissa kuitenkin aina samat: *Freedom of will*, *Will to meaning* ja *Meaning of life*, kuten Lukaskin (ks. Lukas 2014, s. 17-21) osoittaa. Nämä nousevat logoterapian ihmiskäsityksestä. Auttamistyössä nämä ulottuvuudet on hyvä tunnistaa riippumatta siitä, millainen terapeuteoria työskentelyn

taustalla on. Voisi sanoa että antropologia tukee käsitystä tahdonvapaudesta, elämän tarkoitus on filosofisesti perusteltavissa oleva kysymys – ja lopulta näiden kahden rinnalla tarkoituksen tahto on terapiassa merkityksellinen ja tunnistettavissa. Noogeenisessä oireessa tai tilanteessa tarkoituksen tahto on suorastaan kolminumeroinen koodilukko, joka on mahdollista avata jollakin sellaisella joka on jo olemassa. Lukkoon ei keksitä avainta vaan se on ja löydetään. Käsitteellisesti on tärkeää myös verbaalisesti havaita nämä ihmisen ulottuvuudet, koska käsitys ihmisestä vaikuttaa suoraan myös auttavan henkilön suun ja käsien toimintaan. Logos on tärkeä.

Logoterapian käsitys ihmisestä on alkujaan kolmiulotteinen. Ennemmin kuin kerroksista puhuminen, on logoterapian mielestä ratkaisevaa nähdä että somaattis-fyysinen, psyykkis-sosiaalinen ja henkinen ovat ihmisen avonaisia ominaisuuksia, joissa päällekkäisyyden sijaan tapahtuu limittymistä ja yhdistymistä kolmion tapaan. Tästä syystä henkinen *puoli* ihmisessä on mahdollista auttaa mukaan silloinkin kun kyse on kehon tai mielen ongelmasta. (ks. Lukas, E. 2014.)

Lopulta on niin, että sekä Freud että Frankl ajattelivat psykoanalyysin ja logoterapian paljon laajemmin kuin terapiana. Freud piti psykoanalyysia normaalina yleispsykologiana ja näin sitä on varmasti sovellettuakin kehityopsykologian tulkintana eri konteksteissa. Myös logoterapia on helppo mieltää eri konteksteihin, kuten kasvatukseen tai gerontologiaan ja kaikissa ikäryhmissä.

Jakavaa pintaa psykoanalyysin ja logoterapian kohtaamisessa on mahdollista nähdä (ks. KUVA II), mutta näkökulmia voi osittain pitää myös aivan päinvastaisina. Vastakohtaisuudet kuitenkin usein täydentävät toisiaan. Psykoanalyysi oli joka tapauksessa tarpeellinen tienraivaaja sille, että psykoterapia lähti määrätietoisesti kehittymään. On varmasti merkittävää se, että Frankl kaikessa kriittisyydessäänkin arvosti Freudia psykoanalyysin ja psykoterapian keksijänä.

Lähteitä

Frankl, V. 1986. Ehjä ihmiskuva.

Gay, P. 1990. Freud [elämäkerta].

Nurmela, R. 2016. Elämän tarkoituksellisuus Franklin ja Freudin mukaan. Fikkari 3/2016.

Nurmela, R. 2019. Freud, henkisyys ja Jumala. Fikkari 3/2019.

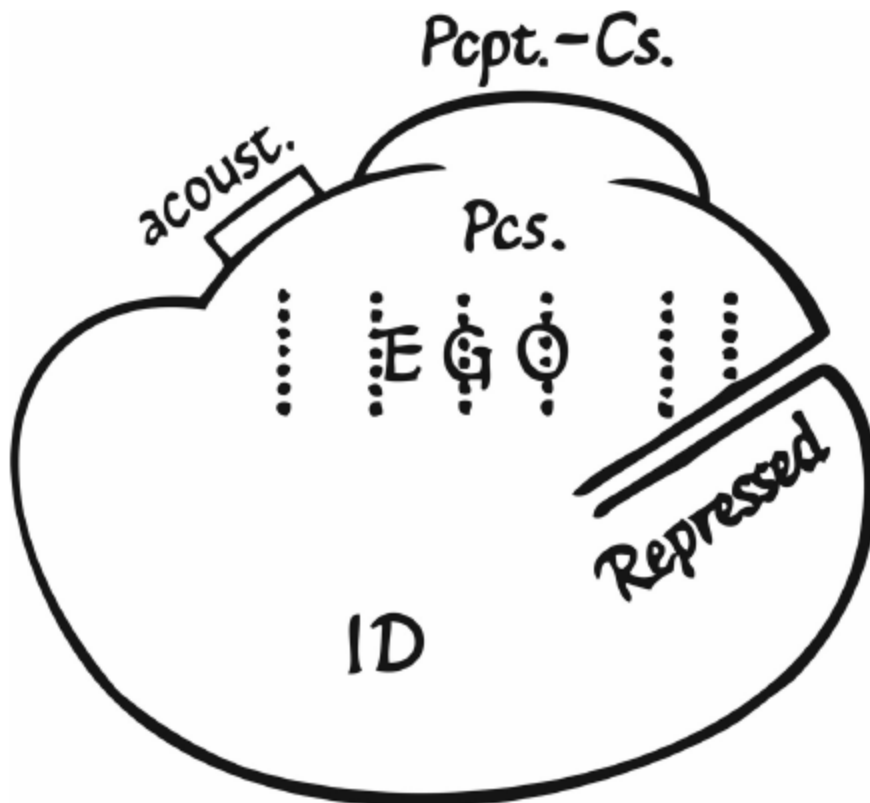
Juntunen, V. 2016. Pro gradu ”Hulluuden hallinta”, Jyväskylän yliopisto.

Keski-Luopa, L. 2009. Kohti kokonaisvaltaista ihmiskäsitystä. Psykoterapia.

Pietikäinen, P. 2006. Suuri taikuri Freud. Tieteessä tapahtuu.

Talvitie, V. 2017. Psykoterapia ja elämänongelmien medikalisointi – kuka, miksi ja kuinka?
Psykoterapia.

KUVA I. Freudin koneellinen malli mielen toiminnasta. Tieteellisyys ja teknisyys olivat tärkeä kriteeri psykoanalyttisen teorian mallille, jota Freud kehitti. Freud pyrki nimeämään ja mallintamaan mielen mahdollisimman teknisesti ja konkreettiseksi. Psykoanalyttisen teorian mallia on yleensä totuttu vertaamaan jäävuoreen, jossa jäävuoren pinnan alla on suurin osa persoonallisuutta: id ja superego. Jäävuoren huippu eli ego on vain pieni osa ihmisen mieltä. Jäävuorivertauksen sijaan Freud selitti samaa asiaa ensin koneen tavoin. Jokaisella osalla tuli olla konkreettinen nimi ja toimintasuhde kokonaisessa koneessa. Vastaavaa konetta lienee vaikea mallintaa logoterapiassa, koska käsityksen mukaan mieli ei ole kone.

Freud's second topography

Freud's second topography from *The Ego and the Id* (1961 [1923]). |

Download Scientific Diagram (researchgate.net)

<https://www.researchgate.net/>; haettu 1.6.2021

KUVA II. Psykoanalyysin ja logoterapian kolme ulottuvuutta. Freudin malli toimii pohjana, josta logoterapia vertautuu ylöspäin. Tässä logoterapian *tarkoitusta*, *vapautta* ja *vastuuta* verrataan psykoanalyysin käsitteisiin *id*, *ego* ja *superego*. Vietit ja vaistot ovat psykoanalyysin ”tarkoitus” eli *id*. Egoa voi verrata persoonan vapauteen ja superego toimii teknisenä häveliäisyys- ja vastuuelimenä. Vietit ovat jaettuja ja ei-yksilöllisiä, mutta ympäristö vaikuttaa siihen mitä egoon suodattuu läpi. Logoterapian puolella *vastuun* ja *vapauden* kohdalla molemmissa järjestysnumero ”2” tarkoittaa sitä, että näitä on logoterapiassa mahdoton erottaa toisistaan. Alhaalta katsottuna ihminen on mekaanisen liikuttelun varassa, kun taas logoterapian kaikkein tärkein ja korkein ja inhimillisin ulottuvuus on yhteys tahtoon ja tarkoitukseen. Henkinen ulottuvuus on logoterapiassa yhteydessä elämän ainutkertaisuuteen ja lahjaluonteeseen. Ihminen kykenee kurottumaan henkisesti sekä ylöspäin *tahto tarkoitusta* -tasoaan kohden, mutta myös rinnalle olemalla *joku jollekin*. Logoterapiassa tätä kutsutaan *transendenssiksi*, kun taas psykoanalyysissä terapeuttinen vuorovaikutus supistuu *transferenssiksi* ja vain syvemmälle itseen. Pohjatasolla voi muistaa, että niin psykoanalyysillä kuin logoterapiallakin on taustafilosofiaa joka on kaikessa tässä tärkeää.

KUVA II. Hahmotelma Freudin ja Franklin käsityksistä.

